

KASVATUSMATERIAALEJA ALAKOULUUN

Yhdenvertaisen asenneilmapiirin muodostamisessa kasvattajilla on erityisen tärkeä rooli yhteiskunnassa. Olemme koonneet yhteen ideoita käytännön harjoitteista, jotka parhaimmillaan mahdollistavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden ymmärtää toisiaan syvemmin ja osallistua tasaarvoisen ja toista kunnioittavan rinnakkaiselon rakentamiseen. Harjoitusten onnistumiseksi on hyvä tietää ennakkoon, kuinka paljon nuoret tietävät omasta ja toisten uskonnosta. On aiheellista käydä nuorten kanssa läpi dialogiohjeistus ja painottaa heille sitä, että kukin edustaa omaa itseään. Heidän ei tarvitse keskusteluissa tietää kaikkea omasta uskonnostaan. Asenne on ratkaiseva. Toiminta ei saa perustua kenenkään pakottamiseen. Poliittikkaa ei pidä ottaa mukaan keskusteluihin eikä tahallisesti toisia loukkaavia asioita saa nostaa esille. Keskinäisen luottamuksen rakentaminen ja sen ylläpitäminen on tärkeitä.

USKONTOJEN JA KATSOMUSTEN MONINAISUUS

Dialogiharjoitteiden yhteydessä on hyvä muistaa, että jokaisella ihmisellä, niin uskonnollisella kuin ei-uskonnollisellakin, on arvoja ja katsomuksia joiden pohjalta suunnistaa elämässä. Ihmisen vakaumuksellinen ja maailmankatsomuksellinen identiteetti rakentuu suhteessa paikalliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Uskontodialogin vuorovaikutteisessa kohtaamisessa voidaan tehdä näkyväksi paitsi uskontojen ja katsomusten välinen myös uskontojen ja katsomusten sisäinen moninaisuus.

KOKEMUKSELLINEN KOHTAAMINEN

Katsomuksia ei tulisi nähdä ainoastaan uskomuksellisina tai filosofisina järjestelminä, vaan osana ihmisten käyttäytymistä, elämysmaailmaa ja identiteettiä. Uskonnot eivät ole monoliittisia rakenteita, vaan ajan ja kulttuurin mukana muuttuvia yhteisöllisen ja yksilöllisen tason elettyjä todellisuuksia. Tämän ymmärtäminen lisää uskontojen lukutaitoa, mikä on yksi keskeisimmistä taidoista oikeudenmukaisen ja rauhanomaisen maailman rakentamisessa. Uskontodialogi ei siis ole ainoastaan tiedon vaihtamista. Se antaa valmiuksia tulkita ja reflektoida sekä omaa että toisten katsomuksellista ja kulttuurista käyttäytymistä.

Alta löydät harjoituksia teemaan liittyen.

Maalaa mielikuvasi

Harjoitus voidaan järjestää ryhmässä tai esimerkiksi koulun kuvataiteen tunnilla. Tila rauhoitetaan ja ryhmän jäsenet sulkevat silmänsä keskittyen kuuntelemaan. Ryhmän vetäjä lukee uskonnollisen tai uskontoon liittyvä tarinan. Kertomuksen herättämien mielikuvien pohjalta ryhmän jäsenet saavat vapaasti taiteilla työn. Lopuksi työt esitellään ja kukin ryhmän jäsen saa kertoa harjoituksen herättämistä ajatuksista. Harjoitus tarjoaa väylän tunteiden ja mielikuvien kautta käydylle keskustelulle sekä saattaa purkaa mahdollisia uskontoon liittyviä pelkoja ja ennakkoluuloja. Harjoitus voi myös lisätä kykyä tunnistaa omia tunteita ja puhua niistä ääneen.

Nooan arkki

Harjoituksen rakenne:

- tarinatuokio (tutustuminen kristityille, juutalaisille ja muslimeille yhteiseen kertomukseen:)

Esivalmistelut:

- kirje lasten vanhemmille Yhteisymmärrysviikosta ja tulevasta työskentelystä, kutsu mukaan
- tarinatuokioon
- kuvakirjoja Nooan arkki-kertomuksista
- materiaaleja laivan ja eläinten askarteluun (esim. piirtäminen/ muovailu/ luonnonmateriaalit)

Lisätietoja: varhaiskasvattajien ammattilehti Pikkuväki (4/2015)

Nooan arkki kertomus on yhteinen sekä juutalaisille, muslimeille ja kristityille, kertomus löytyy sekä Raamatusta (1 Moos 6:99:17) että Koraanista (11:2549). Kertomus kerrotaan lapsen suuhun sopivana kuvakirjojen, kuvien ja oman kerronnan kautta.

Kirjoja Nooan tarinasta: esim. Ensimmäinen sateenkaari – Nooan arkin tarina, Vilskettä Nooan laivassa, Lasten kuvaraamattu, Abrahamin lapset – kolmen uskonnon yhteiset juuret, Islamin 1-2 luokan oppikirja SALAAM.

Tarvitaan askartelumateriaalia, josta askarrellaan laiva, eläimet ja sateenkaari. Eläimiä voi muovaila, askarrella vessapaperirullista, kainkaista, savesta, taikataikinasta, kartongista, luonnonmateriaaleista. Tarinasta voi tehdä keppinukke tai nukketatteriesityksen.

Musiikkina voi käyttää Lasten Virsi cd: Nooa, Kenelle ojennan käteni, Näin rauhaa rakennamme. Kuvamateriaalia löytyy Papunet kuvapankista netissä (Eri uskontjen symbolit, pyhät kirjat, kuvitusta Nooana arkista) tai kuvientekoa kuvaohjelmalla (Boardmaker/Symbol) tai itse piirtämällä.

Vedeksi tarvitaan suuria sinisiä kankaita, joita nostellaan ylös ja alas yhdessä lasten kanssa kertomuksen kohdassa, jossa vesi nousee ja laskee. Lapsiryhmä tutustuu kertomukseen ja lauluun Nooasta. Kertomus voidaan esitellä lapsille lukemalla, kertomlla, kuvien avulla, leikkimällä draamaleikkinä tai lelueläimillä. Sen jälkeen lapset askartelevat eläimiä eri menetelmillä. Eläimet voidaan sijoittaa yhteiseen isoon laivaan. Tuotokset kootaan näyttelyksi yhteiseen tilaan.

ETIIKKA

Lapsille ja nuorille on ensiarvoisen tärkeää opettaa toimimaan yhteyttä rakentavasti eri tavalla ajattelevien ihmisen kanssa, argumentoimaan omia mielipiteitä ja rohkaista hyväksymään toinen erilaisista näkemyksistä huolimatta. Kulusta sääntöä soveltaen voidaan sanoa, että kaikesta ei tarvitse olla samaa mieltä, kaikkea ei tarvitse edes ymmärtää, mutta toista tulee aina kohdella niin kuin haluaisi itseään kohdeltavan.

Alta löydät harjoituksia teemaan liittyen.

Kultainen sääntö

Ohjeet / harjoituksen kulku:

- 1) Lukekaa hiljaa uskontojen kultaiset säännöt suomeksi tai englanniksi useammasta uskonnosta. (Kts. liite alla. Englanninkieliset versiot ovat Scarbro missionsin sivuilta, suomenkieliset ovat Kulttuuri- ja uskontofoorumi Fokus ry:n materiaaleista.)
- 2) a) Verratkaa sääntöjä keskenään, tehkää lyhyesti muistiinpanoja: Mikä yhdistää kaikkia sääntöjä, millaisia eroja huomaatte olevan?
b) Muistelkaa tilannetta, jossa joko itse laitoitte käytäntöön kultaisen säännön tai joku muu teki sen teitä kohtaan. Kirjoittakaa lyhyt kuvaus tilanteesta: mitä tunteita se herätti / mitä se opetti? Muistelkaa myös tilannetta, jossa kulusta sääntöä ei noudatettu: mitä tunteita se herätti / millaisiin seurauksiin se johti?
(Opettaja jakaa luokan pienryhmiin, esim. 4 henkeä)
- 3) a) Keskustelkaa pienryhmissä yllä olevista kohdan 2) kysymyksistä.
b) Laatikaa isolle paperille neljä ”laajennettua” kulusta sääntöä sovellettuna luokkanne arkeen (esim. miten työskennellä toisten kanssa, olla toisten kanssa välitunnilla, ruokapöydässä, opettajan seurassa).
c) Keskustelkaa myös siitä, mitkä tekijät vaikeuttavat kultaisen säännön harjoittamista luokassanne / koulussanne ja mitä näille tekijöille voisi tehdä.
- 4) Opettaja johtaa keskustelun purkua koko luokan kanssa.
- 5) Ryhmät ripustavat kultaiset sääntönsä seinälle ja vertaavat ryhmien sääntöjä toisiinsa.
- 6) Opettaja voi myös kirjoittaa erilliselle paperille ideoita siitä, mitä voidaan tehdä, jotta kulusta sääntöä voitaisiin paremmin noudattaa luokassa / koulussa.
- 7) Lopuksi voi pitää hiljaisen hetken ja kaikki miettivät itsekseen, missä tilanteissa / kenen kanssaheidän olisi hyvä oppia noudattamaan kulusta sääntöä paremmin (myös oman itsensä kanssa).
- 8) Mahdollisia lisäpohdintakysymyksiä: Miten kulusta sääntöä voi noudattaa muilla elämäalueilla esim. luonnonsuojelu, politiikka, hyväntekeväisyys, kehitysyhteistyö?

[Kultainen sääntö maailmanuskonnoissa](#)

Kultainen sääntö -juliste:

[Kultainen sääntö maailmanuskonnoissa](#)

Englanninkieliset säännöt (pohjautuvat katolilaisen Scarborough missions materiaaliin):

[Golden rule across the world's religions](#)

Ks. Scarborough Missionin sivuilta lisämateriaaleja:

http://www.scarboromissions.ca/Golden_rule/

Rauhanpuu

Teema: rauha-käsite

Kesto: noin 15 min.

Osallistujamäärä: 4 +

Ikäsuositus: sopii kaikille

Tarvikkeet: paperia ja kyniä.

Harjoituksen kulku:

Osallistujat jakautuvat neljän hengen ryhmiin. Ryhmät pohtivat, mitä ihminen tarvitsee kasvaakseen ja elääkseen rauhassa? Vastaukset kirjoitetaan paperilapuille, yksi vastaus yhdelle lapulle. Tämän jälkeen ryhmä valitsee viisi tärkeintä vastausta ja lopuksi karsii vastaukset kolmeen. Kolme tärkeintä vastausta esitellään muille ryhmille ja laput kootaan ”rauhanpuuksi”. Vertailkaa vastauksia ja miettikää ovatko vastaukset samanlaisia kaikkialla maailmassa ja eri uskontojen, katsomusten ja kulttuurien välillä.

Rauhanpuu-harjoituksen pohjalta sovellettu versio:

Opettaja kirjoittaa eri lapuille osan alla olevista käsitteistä (tulostaa samat kortit kaikille pienryhmille).

Raha, Koti, Ystäviä, Perhe, Kotimaa, Uskonto, Työ, Koulu, Poliisi, Suku, Pappi, Anteeksianto, Erilaisuuden hyväksyminen, Armo, Sovittelu, Rohkeus, Kunnioitus, Totteleminen, Hyväksytyksi tuleminen omana itsenään, Itsestä pitäminen, Huolenpito, Tietokone, Yhteistyö, Vastuunotto, Neuvottelu, Säännöt, Rangaistukset

Jakaudutaan 4 hengen ryhmiin. Kukin ryhmä valitsee yllä olevista asioista viisi tärkeintä vastausta ja lopuksi karsii vastaukset kolmeen. Kolme tärkeintä vastausta esitellään muille ryhmille ja laput kootaan ”rauhanpuuksi”. Vertailkaa vastauksia ja miettikää ovatko vastaukset samanlaisia kaikkialla maailmassa ja eri uskontojen ja kulttuurien välillä.

Vinkki: Ota puusta kuva, jolloin voitte palata tehtävään myöhemmin. Ovatko arvot muuttuneet

Lähteenä käytetty mm. Rauhankasvatusinstituutin rauhankäsitekarttaa,

<http://abc.rauhankasvatus.fi/?q=node/2>: